

Várospolitikai, elemi fokon

A budai társadalmi bizottság új kezdeményezése

A budai társadalmi bizottság a Hazafias Népfőnt budapesti várospolitikai munkabizottsága keretében évek óta kitartó, dicséretes küzdelmet folytat a budai kerületek legkülönbözőbb problémáinak feltárására és igazságos, ésszerű megoldására. Hosszú lenne felsorolni szerteágazó tevékenységük megannyi más és más, hasznos oldalát. Sok más szakbizottság mellett építészeti-szépészeti bizottságot is létrehoztak, és ha szétvesszük fővárosunkban, azt hiszem, ezt a lelkes kis közösséget sem kell attól féltünk, hogy munka nélkül marad...

S ezzel tulajdonképpen már rá is térhetünk arra a beszélgetésre, amelyhez hasonlólt Heim Ernő nyugdíjas főmérnökkel nem először, és azt hiszem, nem is utoljára, folytatunk. Heim Ernő ugyanis nemcsak építész, hanem egyik legszenvedélyesebb és legcselekvőbb rajongója fővárosunknak, és éppen ezért nemegyszer hallhattuk elkeseredett, olykor haragos kifakadásait akár a Hazafias Népfőnt várospolitikai vitáin szólalt fel, akár a Magyar Urbanisztikai Társaságban tartott előadást. Ez az elkeseredés, olykor harag, mindig azok ellen irányult, akik ezt a szép várost nemtörődömségükkel, hanyagságukkal elcsúfítják, akár „egyetemi fokon”, a városépítés, a szép városkép szabályai ellen vétve, akár „elemi fokon”, amikor a meglévő, vagy keserves munkával létrehozott szépet és jót „ebek harmincadjárja” hagyják, amikor saját szűkebb környezetüket felülírva, barbár kezek teszik tönkre.

Mi közöm hozzá?

— En most nem az úgynevezett nagy, városképi anomáliákról szeretnék szólni — hangsúlyozza Heim Ernő. — Mióta nyugdíjba mentem, azt mondják, ráérek, és annyi megbízatással halmozom el, hogy lassan elfoglaltabb vagyok, mint aktív koromban. De „könnnyű Katit ténbca vinni”, hogyan tudnék nemet mondani, amikor saját városomról, sőt, a budai társadalmi bizottságban vezetett munkám során saját, szűkebb környezetemről van szó?

— Sajnos, én „látással megvert ember” vagyok, nem tudok szemem hunyni, amikor az úgynevezett apró-cseprő, de városunk egészé számára korántsem lényegtelen dolgokban hallatlan nemtörődömséget tapasztalok. Ezek az apró-cseprő dolgok: a város, az utcák tisztasága, a lakóházak, lépcsőházak állapota, az utak mentén, a parkokban elültetett, vagy hosszú évek óta lombosodó fák sorsa, a kertek, a terek gondozása. Együttesen, álltam, mindez egy-egy város kultúrájának fokmérője. Milyen vélemény alakulhat ki ennek alapján Budapestről?

— Sokan minderre könnyedén azt felelik: mi közöm hozzá? S ami még felháborítóbb, sajnos, gyakran olyanok szájából is hallom ezt, akiknek hivatali kötelességük, társadalmi megbízatásuk, hogy törődjenek a visszasságok megszüntetésével, akiknél ez a közzöny megbocsáthatatlan és megengedhetetlen.

— Mindezen problémák éle-
sebben előtérbe kerültek most, hogy megkezdődtek a centenáriumi ünnepek. Túlzás nélkül mondható: megmozdult az egész ország. A kerületek — a megyékkel karöltve — a szép, tiszta Budapestért mozgósítják erőiket; a nagy fásítási akciók első, szép, nemzetközi példájaként az európai polgármesterek budapesti találkozója jóvoltából létrejött az Európa Liget. Tévedés ne essék, nem akarok ünneprontó lenni, de már most megkérdem, nehogy elkéssen a figyelmeztetés: mi lesz a centenáriumi év után?

Megóvjuk-e, amit létrehoztunk

Szakítsuk itt félbe csak pár mondat erejéig Heim Ernő szavait, máris előtűnik sorakozik gondolatban az a sok-sok felajánlás és jelentős társadalmi akció, amely éppen a Hazafias Népfőnt fővárosi és or-

szágos mozgalma ösztönzése alapján született két évvel ezelőtt, felszabadulásunk negyedszázados évfordulójára. Bizony, sok helyen — enyhén szólva — a feledés homályába vész, teljesen elárvult egy-egy szípen megtervezett, fákkal, virágokkal teleültetett park, egy-egy játszótér, vagy újonnan ültetett — most már alaposan „megtizedelt” — fasor.

— 1963-ban az Építészek Nemzetközi Szövetsége Kubában tartotta VIII. kongresszusát — emlékezik vissza Heim Ernő. — A magyar küldöttség már egy héttel a kezdet előtt megérkezett és tanúja lehetett az ünnepi készülődés csodálatos lázának. Hatalmas, földlabdákkal együtt kiemelt pálmák egész sorait ültették el — valóságos újjávarázsolták a kongresszus színhelyét. Maga Castro is beszédet mondott az esemény alkalmából és a többi között ezeket mondta: „Mindazt, amit tettünk, kedves vendégeink tiszteletére tettük, de ne felejtjük el, végső soron mégis magunknak csináltuk, mi fogunk ebben a megszépült városban élni. Mi leszünk azért felelősek, hogy mi marad ezekből a szépségek-ből — egy év múlva?” Sokszor fülembé cseng azóta is ez a kérdés; mintha nekünk, budapestieknek is szólna. Repes a lelkünk a centenáriumi készülődés láttán, de megóvjuk, ópoljuk-e majd mindazt, amit létrehoztunk?

— Ez a gondolat, tulajdonképpen az aggodás adta az ötletet, hogy először legszűkebb környezetemben készítsék valami felmérésfélét az említett „apró-cseprő”, de bosszantó nemtörődömségekről, mulasztásokról, amelyeket kis erővel jóvá lehetne tenni, ha „odafigyelnék” rájuk. A kijelölt terület — mivel én a Ménesi úton lakom — egy 25 hektáros rész, amelyet a Villányi út — Alsóhegy utca — Ménesi út — Szűre utca határol. A felvétel ezen belül 69 önálló, kisebb-nagyobb telekre és az ezeken álló 74 épületre, valamint az érintett utakra terjedt ki.

Kipusztult fák, elhanyagolt házak

Kezembe veszem a felmérés összesített adatait. Csak néhány megállapítás az aránylag kis területen tapasztalható hiányosságokról: a vizsgált utakon 53 fa teljesen kiszáradt, vagy hiányzik. Ezekon kívül 37 fa ugyancsak pusztulófélben van. Az utcai kerítések 12 százaléka rozsdás, kidőlt, vagy teljesen hiányzik. A kertek — csupán utca felőli részén — kereken háromezer négyzetméternyi terület elhanyagolt, elvadult, gazos, szennel, törmelékkel borított. A Ménesi úton, a Köbölkúti iskola hátsó kertjében egy deszkalatrana maradt vissza valamely „felvonuló vállalat” után. Az épületeken beázás, tatarozás elmaradása folytán, illetve emeletráépítés, vagy új építkezés befejezte után körülbelül 1500 négyzetméteren vakolathiany éktelenkedik, és mintegy 60 folyóméter csatorna pótlására lenne szükség.

A felmérés felsorolja a tennivalókat is a pontosan megjelölt helyeken, mint írja: az „elemi várospolitikai igények figyelembe vételével”. A meglévő és ültetendő fákról szólva felemeli szavát az utcai sötét ellen, amely egyik fő oka — a gondatlanság mellett — a fák pusztulásának. A felmérés a tulajdonviszonyokat is rögzítette, ezek szerint: a kifogásolt telkek 11 százaléka állami, 12,4 százaléka magán- és 5,5 százaléka vegyes tulajdon. Az épületeknél ez az arány 4,5, 5,9 és 2,2 százalékosan alakul.

A fiatalok fogékonyak a szépre

— Munkámhoz — veszi át újra a szót Heim Ernő — a XI. kerületi tanács és a KISZ segítségét kértem. Összinte örömmre Varga László kerületi tanácselnök-helyettesnél a legnagyobb megértésre és helyeslésre találtam. A KISZ-fiatalokról külön is szeretnék néhány szót szólni. Az öt fiatal, akik a Beloianniszban, a 43-as Építőipari Vállalatnál és más helyeken dolgoznak, elő-

ször talán „csodabogarat” láttak bennem, amikor elmondtam, mire kérem őket, mit figyeljenek meg és jegyezzenek fel. A kapott helyszínrajzok, térképek alapján azonban — bocsánat a talán nem elég jó, de jellemző hasonlatért — fiatal vadászutjak módjára cserkésztek végig szűkebb pátriámat és jelentéseikben sűrűn szerepelt a „botrányos”, „felháborító”, „szégyenletes” szó. Ezzel csupán azt bizonyítanom: ha már az idősebb korosztály egy részét nem is tudjuk megváltoztatni, fiataljaink igenis fogékonyak a szépre, nemesse, tudnak dolgozni és lelkesedni, ha hasznos célt tűnünk eléjük.

— A munkát a budai társadalmi bizottság másik két tagjával, Szabó Dénessel és Szőnyi Jenővel végeztük el. Beigazolódtak mindhármunknak az a régi, szomorú tapasztalata, hogy például az építkezések alkalmával akár szükséges, akár nem, azzal kezdik a munkát, hogy valósággal „letarolják” a környezetet. Az egyik kezünkkel fák ezreit ültetjük el, a másikkal ezreit pusztítjuk el. Ütfelbontásoknál a kis fiatal fákra dobálják a felszedett köveket, a szép budai kertek zselétárolásra, törmeléklerakodó-helyül szolgálnak. A fák mellé állított támrudak nincsenek impregnálva, egyhamar kidőlnek és magukkal húzzák — szinte torzszülőttekké nvomorítva — a gyenge fiatal fákat.

— Nem akarom felsorolni a még ezeken kívül tapasztalható számos esztétikai hibát, kifogást, amelyekkel az idősebb korosztály által gyakran kárhozott fiatal nemzedék az általános és középiskolák, de még a Kertészeti Egyetem táján is találkozik, hogy csak a magam kerülete mellett maradjak. Mindezekből azt a tanulságot vontuk le, hogy az eddigieknél jóval szigorúbb szankciókra van szükség, hogy a közszellemet hatékonyabban terelhesük helyes irányba. Ennek érdekében is felkerestük Skoda Lajost, a fővárosi tanács elnökhelyettesét és feltártuk előtte felméréseink „eredményét”, és további támogatást kértük a felvételező munkának az egész XI. kerületre, majd pedig esetleg más kerületekre való kiterjesztéséhez. Nagy egyetértéssel találkozunk, meggyőződünk róla, hogy ő is szívügyének tekinti a kezdeményezés felkarolását. Tudjuk, hogy a hatóságoknak és állami szervezeteknek nincs erre munkaerőjük, ezért szorgalmazzuk: továbbra is a Hazafias Népfőnt keretében, tehát társadalmi összefogással folyjék ez a szép és fontos munka. Szó van arról is, hogy a Kertészeti Egyetemen és a Műszaki Egyetemen építész-mérnöki karán kéthetes szakmai gyakorlatnak ismerjék el az ilyen irányú felmérő munkát. Lehetséges, hogy más káros jelenségekre is kiterjesztjük vizsgálatainkat, például az értelmetlen és költséges hirdetések felülvizsgálására, az idő előtt, olykor évekig bezárt, átalakításra váró éttermek, üzletek révén keletkező gazdasági és várospolitikai kárra és még sok más, hasonló, ártalmas szemléletet tükröző, nemtörődöm intézkedésre.

„Népfőntos” vállalkozás

— Az a meggyőződés alakult ki bennünk, hogy a sajtó az ilyen jelenségek kipellengérezésével, az iskolai oktatás pedig egy-egy környezetvédelmi téma beiktatásával nagyon sokat segíthetne a várospolitikai elemi követelményeinek tudatosításában és fővárosunk, országunk még szebbé tételében — fejezte be a beszélgetést Heim Ernő.

Úgy érezzük, mindehhez sok hozzáfűznivalónk nem lehet. A kezdeményezés ismertetésével máris tanújelét adtuk, mennyire rokonszenves, és igazi „népfőntos” vállalkozásnak érezzük a budai társadalmi bizottság ez irányú munkálkodását, amelyet a továbbiakban is figyelemmel kísérünk majd.

Komor Vilma